

Scholingsmap 2020/2021

www.MinisterieVanPropaganda.org

Inhoud:

Actuele maatschappelijke en politieke situatie, de

Communistisch Manifest, het

Geheime oorlogen van het Amerikaanse leger, de

Kapitalisme is loondiefstal, het

Misverstanden over het socialisme

Thomas Decreus

De actuele maatschappelijke en politieke situatie.

1. De samenleving:

Om vanuit socialistisch perspectief de samenleving te kunnen begrijpen moeten wij de geschiedenis begrijpen, vooral de strijd tussen de klassen, de economische verhoudingen en ervaringen met het reëel bestaand socialisme. Kijken we terug in de geschiedenis dan zien wij dat er aan het begin van de mensheid sprake was van een collectieve samenleving. Het productieproces stond in dienst van het produceren van goederen voor dagelijks gebruik en voor het aanleggen van voorraden na slechte oogsten en het winterseizoen. Er was geen sprake van overproductie. Deze ontwikkeling zien we pas optreden nadat de mens meer producten begon te produceren dan daadwerkelijk nodig was. Dit ging gepaard met een differentiatie aan producten, waarbij bepaalde groepen het eigendom verwierven over het product. Er ontstond een klassensamenleving: zij die het eigendom over een product hadden verworven (de bezittende klasse) en zij die bezitloos waren. De bezittende klasse ontwikkelden zich al snel tot overheersers. Zij richtten een politiemacht op en waren actief in de politieke organisaties en belangengroepen die de wetten opstelden. De collectieve staat ging over in de burgerlijke klassensamenleving. In deze samenleving had de bezittende klassen het politiek en maatschappelijk voor het zeggen.

De economie vormt het fundament, de infrastructuur, van de samenleving. De politieke en ideologische instellingen vormen de bovenbouw, de superstructuur. De wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen en de strijd tussen de klassen vormen de drijvende krachten van de wereldgeschiedenis. Deze geschiedenisopvatting wordt het historisch materialisme genoemd.

2. De strijd tussen de klassen:

In de kapitalistische maatschappij eigent een kleine groep (de bezittende klasse) zich in meer of minder extreme mate de meerwaarde van de factor arbeid toe. Het gevolg is een voortdurende strijd tussen de bezittende klasse en de werkende klasse. Tot op de dag van vandaag is er in de neoliberale kapitalistische samenleving sprake van een strijd tussen de klassen. Door verschillende ontwikkelingen kunnen de spanningen zo hoog oplopen dat een ernstig conflict tussen beide klassen niet meer te vermijden is. Dit conflict leidt er toe dat de sociale verhoudingen wel moeten veranderen. Men spreekt dan van een revolutie. In Europa is tussen 1750 en 1850 de feodale maatschappij overgegaan naar een kapitalistische maatschappij. De burgerij nam de plaats in van de adel. Er ontstond een burgerlijke samenleving waarbinnen verschillende klassen te onderscheiden waren. De industriële revolutie leidde ertoe dat er een omvangrijke arbeidersklasse ontstond.

De arbeidersklasse leefde in erbarmelijke omstandigheden. Karl Marx en Friedrich Engels gaven de droom van een socialistische samenleving een wetenschappelijk fundament. Zij leerden de nog jonge arbeidersklasse zelfkennis en zelfbewustzijn: de maatschappelijke veranderingen werden gerealiseerd door werkende mensen, door de arbeiders en hun duizenden voortrekkers en afgevaardigden, die in strijdbare maar ook in moeilijke dagen op de werkvloer actief zijn. Die klassenstrijd is een politieke strijd, een strijd om de macht in de maatschappij. Niet om het bestaande over te nemen, maar om een

nieuwe staat en maatschappij op te richten en de oude vormen te ontbinden.

3. Het inzicht in de economie:

De arbeiders- of tegenwoordig de werknemersklasse produceert de rijkdom, de andere heersende klasse eigent zich die rijkdom toe: dat is de uitbuiting. In de kapitalistische maatschappij gebeurt dat door de meerwaarde van arbeid. De werknemer verkoopt zijn arbeidskracht aan de ondernemer. Hij wordt voor zijn werk vergoed met een loon dat hij nodig heeft voor zijn onderhoud, zijn opleiding, zijn gezondheid, zijn huisvesting. Maar het werk van de werknemer heeft meer waarde dan het loon. Die meerwaarde steekt de ondernemer in eigen zak en zo maakt hij winst.

In het kapitalistische systeem moet elke ondernemer gericht zijn op maximale winst. Zo niet, dan gaat hij onherroepelijk ten onder aan de concurrentie. Daarom eist hij intensere en flexibelere arbeid, is hij voortdurend aan het herstructureren, aast hij op de goedkoopste grondstoffen, wil hij langere werkdagen en zo groot mogelijke afzetgebieden (markten). Terwijl de productie toeneemt, daalt de reële koopkracht van de werkende bevolking. Er ontstaan crises van overproductie. Deze economische leer noemen we de politieke economie van het marxisme.

4. Het inzicht in de ervaringen van het socialisme:

De inspanningen om een andere wereld dan de kapitalistische te realiseren zijn niet nieuw. Vanaf 1922 tot 1991 bestonden de Sovjet-Unie en haar socialistische bondgenoten.

De voormalige socialistische landen hebben hun (socialistische) economieën moeten opbouwen vanuit bijzonder moeilijke omstandigheden en vaak vanuit primitieve en feodale maatschappelijke verhoudingen. Zij hebben enorme inspanningen geleverd om de productiekrachten te ontwikkelen, zonder koloniale uitbuiting. Zij hebben de werkloosheid weggewerkt en de meest vooruitstrevende arbeidswetgevingen opgesteld. Zij hebben grootscheepse alfabetiseringscampagnes opgezet, het recht op onderwijs gerealiseerd, en de gelijke rechten voor vrouwen gestimuleerd. Ook hebben zij de eerste “nationale gezondheidsdiensten” opgericht. Kortom; zij hebben van gezondheid, werk, huisvesting en onderwijs een grondrecht gemaakt.

Het socialisme heeft zichzelf moeten opbouwen in een permanent conflict met het wereldomvattend kapitalisme. En dat heeft het getekend.

Vanaf de eerste dag werd de jonge Sovjet-Unie geconfronteerd met interventie, economische blokkade, politieke en militaire omsingeling, subversie, sabotage en desinformatie.

De jonge Sovjet-Unie heeft een langdurige interventieoorlog door Groot Brittannië en de Verenigde Staten afgeslagen en heeft daarna een doorslaggevende bijdrage geleverd om het nazisme te verslaan. Dat heeft enorm veel krachten en energie gekost, die niet in andere terreinen geïnvesteerd konden worden. De opbouw van een socialistische maatschappij is, in die omstandigheden, altijd een kwetsbaar proces geweest. Het kapitalistische stelsel heeft in Europa meer dan 200 jaar en veel geweld nodig gehad om zichzelf te realiseren. Het socialisme zal die tijd ook nodig hebben.

5. Opkomst neoliberalisme:

Voor de opbouw van een nieuwe samenleving bestaan geen kant en klare recepten. Het is een lang historisch proces met vallen en opstaan. Met goede resultaten maar ook met fouten. De contrarevolutie van 1989 die het socialisme in de Sovjet-Unie en in de landen van Oost-Europa vernietigde heeft dramatische gevolgen gehad. Een groot deel van de collectieve industrie en de landbouwproductie werd vernietigd. De inwoners van de voormalige socialistische landen zagen hun levensniveau drastisch dalen. Zware criminaliteit als; maffia, vrouwenhandel, kinderprostitutie, organenhandel en massale corruptie kreeg vrij spel en tegelijkertijd kwamen alcoholisme, drugsverslaving en extreem nationalisme op.

Ook voor West-Europa veranderde de situatie. Toen de socialistische tegenpool was opgeruimd werd een aanval gelanceerd tegen de sociale en politieke verworvenheden. Onder leiding van politici als Ronald Reagan (VS) en Margaret Thatcher (Engeland), geïnspireerd door de economische inzichten van Milton Friedman, werd een begin gemaakt met het terugdringen van de overheid als sturende (sociale) kracht en het afbreken van de sociale voorzieningen. Door de val van de Sovjet Unie vanuit het westen te forceren ontstond ruimte om de sociale en politieke verworvenheden af te breken. Deze stroming die bekend staat als het neoliberalisme werd de dominante maatschappijvisie. Naast de conservatief liberale en christendemocratische partijen werden ook de sociaaldemocratische partijen besmet met het neoliberale virus. In veel landen werd met behulp van de sociaaldemocratische partijen de neoliberale agenda doorgevoerd. Deze neoliberale koers ging gepaard met venijnige antisocialistische propaganda. Het heette dan ook dat de sociaaldemocratische partijen hun ideologische veren hadden afgeschud! In Nederland leidde de PvdA tijdens de ‘paarse’ kabinetten samen met de VVD en D66 de neoliberale contrarevolutie tegen de welvaartsstaat. Wat volgde was een ware hausse aan neoliberale maatregelen: liberalisatie, vrije concurrentie, de privatisering van staatsbedrijven, deregulering en het stelselmatig afbreken van de sociale voorzieningen. Na de PvdA volgden de SPD in Duitsland, de Parti Socialiste in Frankrijk, Labour in Engeland, de PSOE in Spanje, de PASOK in Griekenland en de SP-a in België. De sociaaldemocratische partijbestuurders in heel Europa hadden ook baat bij de nieuwe koers. Zij kregen (nu) de kans om op verschillende (bestuurlijke) posities tegen buitensporig hoge salarissen functies uit te oefenen.

6. Hedendaagse werkenden:

De arbeidersklasse van tegenwoordig is niet te vergelijken met die van tweehonderd jaar geleden. Allereerst werden de arbeiders langzaam maar zeker werknemers en het nationale kapitalisme ontwikkelde zich tot een internationaal kapitalisme waar de transnationale bedrijven, de multinationals, strijden voor de wereldmarkt. Daarnaast kent de huidige werknemersklasse een toenemende integratie van intellectuele en manuele arbeid. De laatste jaren hebben vooral de informatie-, de communicatie- en de transporttechnologie een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt. Het productieproces vereist meer technologische kennis. Dat betekent dat in veel sectoren het onderscheid tussen arbeiders en bedienden volkomen arbitrair is geworden; ze zijn allen in de productie ingeschakeld. Zij zijn allen werknemers.

De werknemersklasse is meer versnipperd dan ooit. Grote bedrijven waar tienduizenden mensen samenwerkten hebben plaatsgemaakt voor grote productieketens. Dat is gebeurd door de uitbesteding van taken; outsourcing. Rond grote bedrijven zijn tientallen toeleveringsbedrijven, onder-aannemingen, interimkantoren en bedrijfjes van pseudo-zelfstandigen (ZZP-ers) ontstaan.

De vakbond en de collectieve geest in strijdbare sectoren staat hevig onder druk. De werknemersklasse is ook meer divers geworden. In de openbare diensten werkt nu ongeveer de helft van de mensen op basis van tijdelijke contracten. Het zogenaamde ‘flexwerk’ is in bijna alle sectoren in opmars. Het neoliberalisme heeft verschillende openbare sectoren verzelfstandigd of geprivatiseerd; de bestaande directies die voordien nog onder (politieke) democratische controle waren geplaatst zijn overgenomen door een privémanagement.

De werkomstandigheden van werknemers zijn in alle sectoren zakelijker geworden.

Voorbeelden zijn het verplegend personeel in de gezondheidszorg, onderwijzend personeel, ambtenaren, winkelpersoneel en postbezorgers. De werknemersklasse mag dan wel veranderd zijn, haar plaats in de samenleving is in essentie dezelfde gebleven. Het is de grote werkende klasse die produceert en de rijkdom schept. En het is de kleine groep van grote

aandeelhouders, renteniers en grootbezitters die het overgrote deel van de rijkdom in eigen zak steekt en de lakens uitdeelt.

Een nieuwe socialistische maatschappij kan functioneren zonder de klasse van aandeelhouders, renteniers en grootbezitters. Maar geen enkele maatschappij kan functioneren zonder werkende mensen. Daarvoor is het nodig dat de werknemersklasse, de klasse van werkende mensen, zich politiek verenigen.

7. Naar een socialistische samenleving zonder uitbuiting:

Volgens het voedselagentschap van de Verenigde Naties is de aarde in staat alle mensen (ook op een duurzame manier!) te voeden. Desondanks zijn ruim 842 miljoen mensen chronisch ondervoed, en hebben 2 miljard mensen geen voedselzekerheid.

Elke 3,6 seconden sterft een kind. De kostprijs om de honger uit te bannen bedraagt 24 miljard dollar, dat is nog geen tiende van wat de oorlog in Irak gekost heeft.

In Venezuela hebben in twee jaar tijd 1,5 miljoen mensen leren lezen en schrijven met hulp van Cubaanse leraren en met het programma “Yo, si puedo!” (Ja, ik kan het!). Toch wordt dit model niet geglobaliseerd. Integendeel, in de hele wereld sluiten openbare scholen en wordt het onderwijs duurder. Een vijfde van de volwassenen op aarde kan niet lezen of schrijven. De informatica en robotisering zijn prachtige instrumenten om het werk lichter te maken, om een werkdag met minder stress te hebben. Toch gebeurt het tegendeel; zij die werken, moeten harder, flexibeler en vooral langer werken.

De ontwikkeling van duurzame energie en het rationele gebruik ervan zou voor alle regeringen een prioriteit moeten zijn. Er is veel geld nodig voor onderzoek op dit vlak. Toch pompt de technologisch sterkste macht ter wereld, de Verenigde Staten, liever miljarden dollars in een militaire industrie die mens en planeet bedreigt.

De huidige globalisering brengt geen oplossing. Integendeel, het is de globalisering van de maximale winst; zij bedreigt mens en planeet.

8. Politieke uitgangspunten: Economisch:

De transnationale bedrijven in de sectoren van energie, voedsel, gezondheid, transport en communicatie zijn zo sterk ontwikkeld dat het mogelijk wordt om met een rationele planning aan alle basisbehoeften tegemoet te komen. Maar de grote transnationale ondernemingen zijn in privéhanden en moeten functioneren voor de maximale winst. Bedrijven sluiten niet omdat ze verlies lijden maar omdat ze onvoldoende winst maken! Het is noodzakelijk dat de productiemiddelen in handen van de gemeenschap komen. Dat betekent dat de grote bedrijven, landerijen, agrobusiness, communicatie- en transportmiddelen en banken in gemeenschappelijk bezit worden gebracht.

Noodzakelijk is een geplande economie in dienst van de gemeenschap en van de mens en in evenwicht met de natuur. Het sociale gemeenschappelijk bezit van de grote productiemiddelen verenigt de verschillende bedrijven voor één gezamenlijk doel namelijk: de duurzame dienstbaarheid aan mens, dier en milieu. Bovendien heft het de anarchie in de productie op.

Een planmatige verdeling van de productiemiddelen en arbeidskrachten wordt mogelijk. De planning komt tot stand door de actieve, participatieve inspraak van het hele volk. Ze betreft de essentiële kwesties en laat binnen de socialistische maatschappijstructuur zoveel mogelijk decentralisatie, autonomie en persoonlijk initiatief en creativiteit toe.

9. Politieke uitgangspunten: Staatsinrichting:

Het huidige neoliberale kapitalistische bestel is opgebouwd om “de vrijheid van de maximale winst” te beschermen. De grote bedrijven hebben door middel van dwarsverbindingen en netwerken grote invloed op de staatkundige inrichting en op de klassieke politieke partijen; via lobbygroepen, via het zogenaamde draaideursysteem, waarbij politici een zetel krijgen in de raden van bestuur en omgekeerd managers een plaats krijgen in partijbureaus.

De werkende klasse mag stemmen maar heeft uiteindelijk niets wezenlijks te zeggen over het werk in de bedrijven, over het leven in de wijken, over de organisatie van het onderwijs, over de zorg voor de ouderen, over de gezondheidszorg. De staat houdt het leven van iedereen in het oog. Nooit waren er zoveel controlemogelijkheden over het volk.

De vakbondsvrijheden, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van organisatie staan onder grote druk. De staat houdt juridische en politieke krachten achter de hand om zo nodig opstandige bewegingen te onderdrukken en neer te slaan.

10. Politieke uitgangspunten: Ethisch:

In de neoliberale kapitalistische maatschappij is letterlijk alles te koop. Mensen worden beoordeeld op hun bruikbaarheid, zoals elke andere waar. De koude onverschilligheid van het geldgewin ontmenselijkt sociale relaties en schept een omgeving waarin het menselijke leven voornamelijk als eenzaam en geïsoleerd wordt beschouwd. De massamedia worden gebruikt als sociaal “vervangmiddel” en niet voor de ontwikkeling van de mensen. De morele verwarring, de commercie in de cultuur en in de relaties, het irrationalisme, het bloeiende egoïsme, de wreedheid in relaties tussen mensen, de gewenning aan oorlog en geweld; het zijn kenmerken van een tijdperk in ondergang.

De wereld van morgen, met een geplande economie, een participatieve volksdemocratie en een socialistische staat, toont nu al dat ook andere “normen en waarden” mogelijk zijn. Het kapitalisme schept individualisme, maar het socialisme schept solidariteit. Het kapitalisme laat mensen aan hun lot over, moedigt het “ieder-voor-zich” aan en zet mensen tegen elkaar op. Het socialisme is gericht op de participatie en integratie van alle mensen. Het wil collectivisme, humanisme, internationalisme en antiracisme. Het wil eerlijkheid, bescheidenheid, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid. Massamedia, onderwijs, wijkraden, vakbonden en jeugdorganisaties positief activeren om de maatschappij warm te maken voor socialistische waarden. Op zoek naar de overwinning van de waarheid op de leugen, van de solidariteit op het egoïsme, van de vrede op de oorlog, van de ontwikkeling op de onderontwikkeling, van de cultuur op het analfabetisme, van het leven op ziekte en dood.

11. Sociale actie, socialistische hervormingen en fundamentele veranderingen:

De neoliberale kapitalistische maatschappij heeft geleid tot een enorme druk op de levens van de mensen. Moeten we binnenkort tien uur per dag werken om in ons bestaan te voorzien? Hoeveel zal ons pensioen bedragen als wij de pensioengerechtigde leeftijd bereikt hebben? Mogen de werknemers nog staken? Het Europa van de EU is het Europa van de “vrije markt”.

Dat Europa wordt in feite geleid door de grote monopolie bedrijven, het zet heel wat sociale en democratische rechten op de helling.

Het conflict over deze verworven rechten is niet nieuw, het is een voortdurende klassenstrijd. De (brede) arbeidersbeweging kan grote resultaten voorleggen: het organisatierecht, het stakingsrecht, het stemrecht, de sociale zekerheid, de betaalde vakantie, de achturige werkdag. Die resultaten heeft ze behaald op eigen kracht: door zich te organiseren, zich bewust te maken, actie te voeren en gunstige krachtsverhoudingen op te bouwen. Nooit is een essentiële verbetering zo maar toegestaan, zonder strijd of (internationale) druk. Alle sociale en

democratische rechten werden bevochten en afgedwongen door machtsvorming van de arbeidersbeweging. En tegelijk is een verworvenheid ook een toegeven van het establishment “om erger te voorkomen”. Dat betekent ook dat geen enkele verworvenheid definitief of compleet is.

Wat vandaag is verworven kan morgen opnieuw onder vuur liggen.

12. Maatschappelijke verandering:

Sociale vooruitgang, democratische rechten, internationale solidariteit, vrede en bescherming van het milieu. Op geen van deze terreinen zijn de verworvenheden duurzaam zolang de kapitalistische monopolies de macht hebben. Maar de verschillende terreinen waarop mensen in beweging zijn, zullen uiteindelijk samenvloeien in een grotere beweging voor maatschappelijke verandering. Dat gebeurt niet automatisch. Reformistische partijen, zoals de PvdA, Groen Links en inmiddels sluipenderwijs ook de SP, zijn erop uit de werkende klasse met allerlei maatregelen en aalmoezen te verdelen, om de tuin te leiden, te demoraliseren en van de klassenstrijd af te brengen. Zij doen dit door verregaande compromissen te sluiten met de burgerlijke partijen of door zich aan te passen aan de grillen van de tijdgeest.

Het is de opdracht van een socialistische politieke vereniging om de werkende klasse het bewustzijn van de werknemersbeweging te verruimen door scholing aan te bieden en de slagkracht te vergroten door de organisatievormen te versterken. Daar hoort ook het lanceren van voorstellen bij die zoveel mogelijk mensen bij de vereniging betrekken. De socialistische samenleving wordt ons niet op een presenteerblaadje aangeboden. Ze is het resultaat van een lange periode van conflict tussen de twee kampen die rechtstreeks tegenover elkaar staan; de bezittende klasse (het kapitaal) en de werkende klasse. Waarbij uiteindelijk de werkende klasse de macht in handen neemt ten koste van de bezittende klasse. We spreken dan van een maatschappelijke omwenteling, van een socialistische revolutie.

13. Twee voorwaarden om te komen tot fundamentele verandering:

De geschiedenis leert dat de overgang naar een andere maatschappij pas mogelijk wordt als in grote lijnen aan twee voorwaarden is voldaan:

Ten eerste moet de tijd rijp zijn. Wanneer de heersende klasse grondig verdeeld is en ze niet langer kan regeren. Wanneer grote delen van de bevolking haar heerschappij niet langer tolereren. Wanneer het volk niet verder kan leven zoals voorheen en massaal in beweging komt. Een dergelijk massale volksopstand is echter zeldzaam. De tijd is rijp tijdens grote crisissen; in oorlogstijd, bijvoorbeeld aan het einde van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog in Europa, of in geval van een failliet van het beurssysteem zoals in de winter van 2001 in Argentinië. Maar er is nog een tweede voorwaarde. Niet alleen moet de tijd rijp zijn, de werkende klasse moet ook voorbereid zijn. In een grote crisissituatie moet ze voldoende georganiseerd zijn in: (volks)comités, vakbonden, wijkraden en massaorganisaties (vrouwenorganisaties, jongerenorganisaties etc.).

14. Internationalisme:

Vanaf het moment dat de marxistische theorie in de arbeidersbeweging opgang maakte was het internationalisme een wezenlijk element van de beweging. “Arbeiders aller landen, verenig u”, werd het motto. De eenheid van de wereld van de arbeid tegenover de gemeenschappelijke belangen van de wereld van het kapitaal, kreeg de naam proletarisch internationalisme.

Vandaag denkt en handelt de wereld van het kapitaal meer dan ooit internationaal. Ze vecht voor de controle over de wereldmarkten en grondstoffen. Een van de vele voorbeelden is Siemens. Deze multinational heeft 426.000 werknemers in dienst in 78 verschillende landen. Nooit hebben zo weinig grote aandeelhouders de controle gehad over de arbeidsproductiviteit van zoveel werkende mensen uit zoveel verschillende landen.

De werknemers kunnen alleen slagen en succesvol zijn als een internationale verenigde kracht. De internationale eenheid van de werkenden is belangrijker dan de nationale eenheid. Het komt erop aan dat ook praktisch te realiseren. Internationalisme is een houding tegenover de wereld.

15. Van de burgerlijke democratie naar de participatieve democratie van het volk (1):

In de huidige samenleving domineert de gedachte dat de burgerlijke democratie de hoogst haalbare vorm van democratie is. In de burgerlijke democratie wedijveren de burgerlijke partijen om de gunst van de kiezer. Tijdens de verkiezingscampagnes zeggen deze partijen van zichzelf dat ze het allemaal 'anders' zouden doen als zij in de regering zitten, maar eenmaal in de regering wordt het huidige kapitalisme met al haar winstbejag, roofzucht en uitbuiting gewoon voortgezet. Probleem is dat al deze partijen loyaal zijn aan het bestaande kapitalistische systeem en de neoliberale ideologie. Dat heeft tot gevolg dat er in de praktijk weinig tot niets terecht komt van de uitvoering van verkiezingsbeloftes. In wezen roepen zij 'voor de bühne' allemaal wat anders maar willen ze -in de grond- hetzelfde namelijk; het in meer of mindere mate in stand houden van het kapitalisme dat vandaag de dag tot uitdrukking komt en wordt ondersteund door een dominante neoliberale ideologie. Een goed voorbeeld is de Labour-regering van Tony Blair. Tussen 1997-2007 had deze partij gedurende tien jaar (met een absolute meerderheid in het Lagerhuis) de mogelijkheid om fundamentele veranderingen door te voeren. In de praktijk maakte het echter geen verschil of Labour of de Conservatieven aan de macht waren. Onder de tien jaar durende Labour-regering werd er een scherp liberaal beleid gevoerd met grootschalige privatiseringen en werd er een aanvalsoorlog, samen met de republiek George Bush, tegen Irak uitgevochten.

Alle burgerlijke partijen draaien de mensen een rad voor ogen. Geen enkele burgerlijke partij streeft naar een reëel socialisme. Immers, een socialistische samenleving impliceert een totaal andere inrichting van de maatschappij: de permanente economische en politieke macht in handen van de werkende klasse. Daarvoor is een sterke socialistische vereniging nodig die deze legitieme macht verdedigt en beschermt.

16. Van de burgerlijke democratie naar de participatieve democratie van het volk (2):

Hoe komt het dat het beleid van de burgerlijke partijen vrijwel overeenkomt? Dat heeft alles te maken met de productie- en bezitsverhoudingen. Met andere woorden; wie bezit wat? In wezen is de burgerlijke democratie met haar (burgerlijke) politieke partijen in het leven geroepen om mensen het gevoel te geven dat ze iets te zeggen hebben. In werkelijkheid fungeert deze burgerlijke democratie als een soort buffer, een vrijstelling voor het privékapitaal en het privébezit van de productiemiddelen. Het eigendom van dat kapitaal en de productiemiddelen is in handen van een kleine elite. Een establishment dat de werkelijke economische politiek bepaalt. De werkende mensen hebben dus vrijwel niets te zeggen. Men mag één keer in de vier jaar zijn/haar stem uitbrengen op een (burgerlijke) politieke partij die, zoals gezegd de mensen een rad voor ogen draait en niet van zin is om ook maar iets fundamenteels te veranderen aan de bestaande bezit- en productieverhoudingen. Je zou kunnen spreken over een dictaat van het grootkapitaal dat in het bezit is van grootbezitters die samen het establishment vormen. In deze politieke en economische realiteit van het kapitalisme is het mogelijk dat zij elkaars zakken vullen ten koste van de meerwaarde van arbeid van velen.

17. Meerwaarde uit arbeid:

Dat de werknemer aan arbeidswaarde meer produceert dan hij voor zijn dagelijks leven nodig heeft is de meerwaarde. Met andere woorden; het werk dat wordt verricht is meer waard dan het loon dat de werknemer er maandelijks voor uitbetaald krijgt.

Die meerwaarde uit arbeid noemen we winst. En die winst steekt de eigenaar van de

productiemiddelen (productiemiddelen zijn alle middelen waarmee de werknemer zijn werk verricht) in eigen zak. Zo krijg je een enorme opeenstapeling van privékapitaal in handen van een steeds kleinere groep, de elite, het establishment. Deze groep wordt ook wel aangeduid met de term 'heersende klasse'. Deze bevoorrechte groep heeft in een burgerlijke democratie de feitelijke politieke en economische macht en bepaalt op hoofdlijnen de politieke en economische agenda. Een goed voorbeeld is de economische politiek in de EU.

Banken worden gered en gewone mensen worden enorme bezuinigingen door de strot geduwd en mogen desnoods creperen. Voorbeelden zijn de Zuid Europese landen waar het onmenselijke brutale gezicht van het EU neoliberalisme heel zichtbaar is.

Deze onmenselijke en asociale politiek en de bijbehorende achterhaalde staatsinrichting heeft meer te maken met een democratie in de marge dan met een participatieve democratie waar het volk echt aan de macht is. Immers, het gros van het volk bestaat uit de werkende mensen. Zij die elke dag worden uitgebuit omdat de meerwaarde van hún arbeid van ze afgenomen wordt. Zij die worden beknot, voor de gek gehouden, om de tuin geleid, dom gehouden, tegen elkaar worden opgezet. Kortom de grote groep werkende mensen die alle rijkdom produceert.

18. Naar een andere samenleving:

De grote groep van werkende mensen (de werkende klasse) moet de politieke en economische macht krijgen die haar toekomt. Dit kan alleen door een fundamentele verandering van de bezits- en productieverhoudingen. Hiertoe zal het kapitalisme moeten worden vervangen door het socialisme. Een socialistische samenleving kan alleen functioneren door middel van een nieuwe en moderne vorm van democratie, de participatieve democratie. Dat betekent niet alleen een democratisering van de politiek maar ook van de economie. Zowel de volksvertegenwoordigers als alle bestuursfuncties in de economie zullen onder democratische controle moeten komen te staan. Het volk kiest dus de bestuurders van een gemeente, provincie en land, maar ook de bestuurders en de directies van grote bedrijven.

Om nieuwe elitevorming tegen te gaan mogen functionarissen in zowel politieke als economische bestuursfuncties niet langer dan maximaal 3x4 jaar op hun positie blijven. Op deze wijze kan de samenleving een directe democratisering van de economie realiseren. Dit is echter alleen mogelijk als de politieke en economische macht van de werkenden als een grondrecht is verankerd in de (grond)wet. Om dit te bereiken is het middel van een 'staat' noodzakelijk. De 'staat' wordt bestuurd door een leidende en toezichhoudende rol van de socialistische vereniging die als vertegenwoordiger van de werkende mensen optreedt. De vereniging staat te allen tijde onder democratische controle. De vereniging heeft als functie de politieke en economische macht van de werkenden te beschermen en te handhaven door middel van staatsmiddelen zoals een juridisch apparaat, politie en leger. Daarom moeten alle productiemiddelen, grote bedrijven, banken en financiële instellingen eigendom van het volk worden. Dat betekent o.a. een nationalisatie van de energie, transport- en communicatiebedrijven. Kleine bedrijven en particulier initiatief blijven mogelijk mits zij zich houden aan de democratische controle.

19. Een duurzame maatschappij:

Wij moeten af van de wegwerpmaatschappij die gebaseerd is op overproductie en het behalen van maximale winst. In de huidige samenleving gaat het erom dat een product na een bepaalde periode moet worden vervangen.

Een voorbeeld is de printer die meestal een chip bevat die ervoor zorgt dat het apparaat na ongeveer 18.000 bladzijden aangeeft dat de printer aan vervanging toe is. Hoewel de printer nog jaren kan meegaan, dwingt de fabrikant de gebruiker een nieuw exemplaar aan te schaffen. Met behulp van software dat op het internet te verkrijgen is kan de teller weer op nul gezet worden en is de printer weer klaar voor gebruik. Deze geforceerde vervanging van

producten geldt ook voor bijvoorbeeld televisies, radio's, computers, lampen etc. Deze producten kunnen allemaal veel langer mee dan dat zij in de praktijk meegaan.

Het ontwerpen van wegwerpproducten is in onze tijd de norm en in de hogescholen voor design en ontwerp wordt les gegeven over de "levenscycli van consumptiegoederen", een eufemisme voor de "ingecalculerde veroudering".

De afvalkant van de verspilleconomie bevindt zich in landen als Ghana waar, ver weg uit ons zicht, de afgedankte rommel met containers wordt aangevoerd naar wat stilaan de vuilnisbak van de wereld wordt.

De achterkleinzoon van de familie Philips, Warner Philips heeft voor deze fatale ontwikkelingen gewaarschuwd: "Wegwerpproducten worden gepropageerd omdat er economische motieven zijn om dat te doen. Het is interessanter voor een bedrijf een product te ontwikkelen dat maar drie jaar of duizend uur meegaat, want zo kan men meer producten verkopen. Maar onze planeet kan dat niet dragen, de natuurlijke energiebronnen zijn niet onuitputtelijk."

20. Duurzame socialistische productie:

Om tot een fundamentele verandering van de samenleving te komen is het noodzakelijk om naar een duurzame (internationale) socialistische productie over te schakelen.

Daarvoor zijn twee ingrijpende maatregelen nodig.

Ten eerste moet de anarchie in de productie worden opgeheven. De massaproductie zal sociaal moeten worden, verenigd in een gezamenlijk doel, om op een duurzame manier in de behoeften van mens en planeet te voorzien. Ten tweede is inspraak nodig in de ontwikkeling van de productie door middel van een getraptd democratisch systeem over de planning. Met inspraak van de producenten – de werknemers, bedienden en technici die de producten maken –, én met inspraak van de markt. Dat is noodzakelijk om voldoende productdifferentiatie te garanderen. De bedrijven zullen in de socialistische samenleving perfect in staat zijn om diverse producten te produceren. Daarvoor is het van belang dat de vindingrijkheid en creativiteit van de producenten en gebruikers met elkaar in verbinding staan. Op deze wijze kan er door kwaliteitscontrole en productverbetering een effectieve en duurzame creatieve productie worden gegarandeerd.

21. Onbenut talent (1):

Mensen worden geboren met bepaalde talenten. Ieder mens is wel ergens goed in. Heeft talent voor bepaalde vaardigheden. Echter niet alle mensen worden geboren met evenveel of dezelfde talenten. De ene mens heeft niet méér, maar andere talenten dan de ander. Deze ongelijkheid van talenten wordt in de kapitalistische samenleving uitgebuit en resulteert in economische ongelijkwaardigheid.

Steeds meer mensen met een laag inkomen en bestempeld met een "lagere economische waarde" worden hierdoor steeds vaker gedwongen om de 'vervelende baantjes' te doen en dit soort werk wordt in een kapitalistische samenleving stelselmatig ondergewaardeerd en onderbetaald. Zo komt het dat de inkomensverschillen en daarmee de economische ongelijkwaardigheid steeds groter worden. Het is niet ongebruikelijk dat de inkomens van de hoogst betaalde banen soms wel een factor 50 bedragen van de laagst betaalde banen. In extreme gevallen zelfs een factor 200! Deze economische ongelijkwaardigheid scheidt veel onvrijheid voor de mensen die in de gemiddelde en lagere loonschalen worden ingedeeld.

22. Onbenut talent (2):

De reden voor deze economische ongelijkwaardigheid, deze uitbuiting en deze onderwaardering ligt besloten in het gegeven dat de kapitalistische economie moet werken

voor de maximale winst. Het werk dat men verricht moet bij voorbaat winstgevend zijn. Daarom zoekt de werkgever voortdurend naar de goedkoopste en meest flexibele arbeidskrachten om zoveel mogelijk op arbeidsmiddelen en lonen te kunnen besparen. Dat is ook een van de redenen waarom er steeds meer werknemers uit het buitenland actief zijn. Zij zijn immers bereid om voor nog minder geld het onderbetaalde werk te doen. In de kapitalistische samenleving moet de hele economie ‘draaien’ voor de maximale winst. Dat heeft dramatische gevolgen. Bedrijven sluiten niet omdat ze verlies lijden maar omdat ze te weinig winst maken. Deze afhankelijkheid van de anarchie van de vrije markt waarop ons leven is gebaseerd en arbeid wordt ingedeeld en beoordeeld als voldoende of onvoldoende winstgevend schept in alle sectoren telkens opnieuw een structurele werkloosheid.

23. Onbenut talent (3):

Werkloosheid is een constante factor in de kapitalistische economie die in stand wordt gehouden om de lonen te drukken en de solidariteit tussen werknemers te marginaliseren. Soms neemt de werkloosheid enorme vormen aan, bijvoorbeeld tijdens een economische crisis. Volgens een rapport van het CBS waren er in mei 2013 in Nederland 650.000 werklozen. Het is deze realiteit van het kapitalisme waardoor talent onbenut blijft en verloren gaat omdat de arbeid in de meeste sectoren winstgevend moet zijn. Het niet of onvoldoende gebruik maken van het menselijk talent is daarom ook structureel in een kapitalistische economie.

Ook in tijden van economische groei is er altijd een percentage van de bevolking werkloos. Omdat het meeste werk winstgevend moet zijn betekent dat er een noodzaak is tot het inzetten van vrijwilligers. Zonder vrijwilligerswerk zouden vooral non-profit maar ook steeds meer profit-instellingen niet kunnen bestaan. Dat is ook de belangrijkste reden waarom er zoiets bestaat als vrijwilligerswerk en het leger werklozen dat altijd voorhanden is kan daarvoor prima worden ingezet. Sterker nog; steeds vaker worden werklozen gedwongen om (vrijwilligers)werk te doen met behoud van uitkering. In de praktijk betekent dit nog meer goedkopere arbeidskrachten want ook dwangarbeid en vrijwilligerswerk blijft werk met een meerwaarde van de factor arbeid. Dat betekent wel verdringing van de reguliere banen. Dat is ook de bedoeling; immers hoe lager de lonen hoe groter de winst.

24. Onbenut talent (4):

Inmiddels worden werklozen door middel van de jongste neoliberale wetgeving gedwongen om met ‘behoud van uitkering’ postwerkzaamheden te verrichten, in winkels te werken, in de productie, in de groenvoorziening, in de kassen, in het onderwijs en in de zorg.

Door deze voortdurende uitbuiting en onderwaardering van mensen, door deze economische ongelijkwaardigheid, het opzij zetten en buitensluiten van mensen en het niet benutten van zoveel menselijk talent ontstaat een samenleving die steeds meer verhard, oppervlakkiger, killer en commerciëler wordt. Werklozen worden in onze tijd met de nek aangekeken. Neoliberalen durven zelfs te beweren dat zij het zelf schuld zijn en schuiven hun werkloosheid –die de kapitalistische economie kenmerkt- af op hun eigen verantwoordelijkheid. Dat is natuurlijk een grove belediging en de wereld op zijn kop! Want ook al zou de werkloze zich willen omscholen om zich uit zijn/haar werkloosheid te bevrijden; het recht op onderwijs is in een kapitalistische samenleving maar een zeer betrekkelijk begrip. Immers het onderwijs is niet gratis. Het is duur en eventuele steun van een overheid –als die steun er al is- is ook aan een bepaalde tijdslimiet gebonden. Er wordt verondersteld dat je rond je dertigste wel uitgestudeerd bent. Opgescheept met een dure studieschuld die terugbetaald moet worden aan de overheid moet je dan maar zien een baan te vinden. Als je na verloop van deze tijdslimiet verder wilt studeren dan moet je een studie of

omscholing zelf betalen en de meeste studies zijn onbetaalbaar. Als je niet over voldoende financiële middelen beschikt heb je de ‘vrijheid’ om voor een studie of omscholing een nieuwe lening bij een commerciële bank af te sluiten en als je het geluk hebt dat je wel werk hebt dan betaald de werkgever misschien een deel van de studiekosten. Maar ook als je binnen deze gestelde tijdslimiet of voortijdig een (academische) beroepsopleiding hebt afgesloten is het (zeker in tijden van kapitalistische crises) niet zo gemakkelijk om een baan te vinden die bij je opleiding past. Het is in tijden van crises gebruikelijk dat bij een openstaande vacature zich gemiddeld zo’n 50 kandidaten melden.

Een kapitalistische samenleving kenmerkt zich dus door een voortdurende concurrentiestrijd tussen werknemers door het in stand houden van een structurele werkloosheid. Het is een ellbogenmaatschappij waar het –ieder voor zich- de hoogste prioriteit heeft. Dit leidt ertoe dat ook de intermenselijke verhoudingen en relaties verhard en vervreemden. In een louter concurrerende individualistische maatschappij waar het ‘eigen ik’ vooraan moet staan is steeds minder plaats voor samenwerking en solidariteit tussen mensen.

Een talentvolle samenleving (1):

Geen werk hebben en werkloos zijn is geen vrijheid. Geen onderwijs kunnen volgen omdat je er de financiële middelen niet voor hebt is geen vrijheid. Noodgedwongen werk moeten doen dat je niet bevalt en niet bij je (aangeboren talenten) past is geen vrijheid. Uitgebuut en ingeschaald worden op grond van je economische waarde is geen vrijheid. Vrijheid wil zeggen dat je je kunt ontplooiën, dat je geen zorgen hoeft te hebben om de middelen van het bestaan. Dat je creatief kunt zijn als dat bij je talenten past.

Dat je ook op latere leeftijd nog naar school kunt gaan om een diploma te halen. Dat je onderwijs kunt volgen, dat je jezelf kan blijven ontwikkelen als je dat wilt. Dat je over werk en een (vaste) baan geen zorgen hoeft te hebben. Die vrijheid is alleen mogelijk als werk en onderwijs als een grondrecht worden verankerd in de (grond)wet.

Een talentvolle samenleving (2):

Willen we de samenleving fundamenteel veranderen dan is het noodzakelijk dat werk, onderwijs, huisvesting en zorg fundamentele grondrechten worden voor iedereen. Daarbij is volledige werkgelegenheid voor iedereen het uitgangspunt. Dat kan alleen als de bezits- en productieverhoudingen fundamenteel veranderen en als kapitalisme wordt vervangen door socialisme. Met een geplande economie (van het genoeg) en het invoeren van een maximum loon wordt het mogelijk om deze grondrechten te garanderen en te verwezenlijken. Deze grondrechten kunnen voor iedereen gratis toegankelijk worden omdat zij dankzij de socialistische bezit- en productieverhoudingen kunnen worden betaald uit de algemene middelen. Immers de totale som van de geproduceerde meerwaarde van arbeid is niet meer in privéhanden maar is volkseigendom geworden. Met andere woorden; alle rijkdom die wordt geproduceerd door de werkende mensen is eigendom van de gemeenschap en verdwijnt niet meer in private zakken.

Een talentvolle samenleving (3):

De vrijheid die met de socialistische productiewijze wordt gewonnen is gigantisch. Er zal ruimte ontstaan voor een samenleving in een gemeenschap van goederen die gericht is op samenwerking in plaats van concurrentie. Door het invoeren van een maximum loon zal er een egalitaire maatschappij ontstaan in plaats van een elitaire maatschappij. Het hoogste salaris mag niet meer zijn dan een factor vier van het laagste salaris. Dus ook functionarissen met politieke en economische bestuursfuncties verdienen maximaal vier keer zoveel als de werknemer op de werkvloer. Door deze fundamentele veranderingen ontstaat een vrijheid die

voor iedereen toegankelijk wordt. Mensen voelen zich veiliger, vrijer en beter in een egalitaire samenleving. Echter, het belangrijkste is dat er geen talent meer onbenut blijft en verloren hoeft te gaan; de werkloosheid en de economische ongelijkwaardigheid kan worden weggewerkt omdat werk niet meer bij voorbaat winstgevend hoeft te zijn. Er ontstaat hierdoor veel meer ruimte en vrijheid voor mensen om zich te ontwikkelen. Als gevolg van deze socialistische bezits- en productieverhoudingen hoeft ook niemand meer buitengesloten te worden of te bedelen op straat. Ieder mens met al zijn/haar talenten wordt een welkome en belangrijke deelnemer in de economie, met andere woorden; ieder mens doet er toe! Hebzucht, jaloezie en egoïsme zullen een steeds minder belangrijke drijfveer worden. Er zal door een socialistische economische inrichting van de maatschappij na verloop van tijd een mens ontstaan die veel meer is geënt op altruïsme en solidariteit. Kortom, er ontstaat een talentvolle samenleving. Waar het indelen van mensen op grond van hun economische waarde niet meer relevant zal zijn. Hierdoor kan elk menselijk talent worden benut en zich in alle vrijheid ontwikkelen, waardoor er op termijn een enorme materiële maar vooral ook morele rijkdom ontstaat.

Het Communistisch Manifest.

Het Communistisch Manifest staat tussen de meest gelezen boeken aller tijden. Na de eerste publicatie in 1848 is het honderden malen herdrukt in de meeste talen van de wereld. Het is geprezen, belasterd, verboden en vervormd.

Het Communistisch Manifest heeft, ongetwijfeld meer dan enig ander politiek pamflet, de tand des tijds doorstaan. Het is bestudeerd op scholen en universiteiten, op werkplekken, in activistische studiegroepen en ondergrondse discussiegroepen over de hele wereld.

De reden dat het Communistisch Manifest zo'n enorme bron van inspiratie voor revolutionaire verandering blijft is dat het niet slechts de overdenkingen van sociale hervormers, filosofen of politieke idealisten weergeeft: het is een gids voor de werkende klasse teneinde de wereld te veranderen.

Geschreven in de hitte van de strijd:

Karl Marx en Friedrich Engels schreven het manifest in 1848 toen ze resp. 29 en 27 jaar oud waren, tegen de achtergrond van een heel Europa in beroering. In Frankrijk was er groeiende ontevredenheid over de "bourgeois koning" Louis Philippe. Nationale opstand tegen het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk lag onder de oppervlakte. Verzet tegen de feodale vorsten van de Duitse en Italiaanse Staten bloeide op, samen met een groeiende hang naar nationale éénwording.

Veel van deze ontevredenheid kwam uit kringen van kleinburgerlijke winkeliers en intellectuelen. In Frankrijk was deze klasse het werktuig voor de burgerlijke revolutie van 1789, terwijl ze aan de zijlijn heeft gestaan onder Louis Philippe. In de rest van continentaal Europa, waren zij nog steeds politiek rechteloos. Deze krachten waren er voornamelijk in geïnteresseerd om de nieuwe heersende klasse te worden.

Geschoolde ambachtslieden voelden ook de greep van het opkomende kapitalistische sociale stelsel. Verlies van hun gilden dwongen velen van hen om reizende gemeenschappen van werknemers te worden die zich overal heen verplaatsten om maar werk te kunnen vinden. De rangen van de voormalige ambachtslieden, nu werknemers, brachten vele radicale activisten voort die geloofden in de strijd voor, zoals Friedrich Engels het uitdrukte, "totale sociale verandering."

De bourgeoisie was in het algemeen ongeïnteresseerd in het oplossen van de problemen van de nieuwe arbeidersklasse. Werknemers werden gedwongen tot arbeid van 13 tot 15 uur per dag en woonden in verpauperde en door ziekte geteisterde sloppenwijken. Hun aantallen namen voortdurend toe. Ze zijn verpauperd door de economische veranderingen veroorzaakt door het kapitalisme om hen heen.

De opkomst van de moderne werkende klasse als politieke kracht was het belangrijkste element dat het politieke klimaat in de late jaren 1840 scheidde van de revolutionaire broedsels van voorgaande jaren.

Uit de nieuwe werkende klasse ontsprongen mistige revolutionaire organisaties in heel Europa. Sommige waren geïnspireerd op eerdere socialisten zoals Saint-Simon of Fourier. Anderen werden geïnspireerd door internationalisten zoals Philippe Buonarroti en Gracchus Babeuf, leiders van de uiterste linkervleugel van de Franse revolutie. Militanten zoals Louis Auguste Blanqui probeerden rebelse groepen in Frankrijk op te zetten. Eén zo'n groep, de Liga van de Rechtvaardigheid, had met Blanqui's

volgelingen deelgenomen aan een opstand in Parijs in 1839. Het was deze groep, welke in 1847 werd omgedoopt tot de Communistische Liga, die de jonge radicalen Marx en Engels in december 1847 opdracht gaf tot het opstellen van een programma voor de voorziene opstanden. In februari 1848 verscheen het Communistisch Manifest als het strijdprogramma van de Communistische Liga.

Het Manifest verscheen in de straten van Parijs kort voor de opstand van februari 1848 in die stad. Deze opstand verspreidde revolutionaire hartstocht over Europa. Deze revolutionaire golf gaf het Manifest een publiek onder revolutionaire activisten, en profileerde Marx in de arbeidersbeweging.

De wetenschap van sociale verandering:

Wat onderscheidde het Communistisch Manifest van de tientallen programma's en manifesten uitgegeven door andere revolutionaire groeperingen van die tijd? Waarom zijn al die andere programma's thans vergeten maar wordt het manifest nog steeds gelezen? Wat is het dat dit kleine pamflet de mogelijkheid in zich had Russische Revolutionairen, Chinese boeren evenals vele anderen in de wereld te boeien en in beweging te krijgen?

Marx en Engels namen de meest vooruitstrevende politieke, economische en filosofische gedachte van die tijd op in het wetenschappelijke socialisme:

vaststelling van de wetmatigheid waardoor de maatschappij veranderd zou

worden en vervolgens toe te passen om het socialisme voort te brengen en, te zijner tijd, een communistische samenleving.

Ze pasten de dialectische methode van de Duitse filosoof Georg Hegel toe op het materialisme van de meest vooruitstrevende wetenschappelijke denkers. Op deze manier konden zij de klassenstrijd identificeren als de stuwende kracht van de geschiedenis. Op basis van een economische analyse van de kapitalistische samenleving en de historische ontwikkeling van de productieve krachten van de maatschappij, identificeerden zij de arbeidersklasse als de enige "werkelijk revolutionaire klasse," de klasse die het potentieel in zich had om niet alleen zichzelf te bevrijden, maar de gehele mensheid.

Beginnend met hun vaak aangehaalde zin, "de geschiedenis van de gehele tot nu toe bestaande maatschappij is de geschiedenis van de klassenstrijd," schetsten de twee jonge revolutionairen op een populaire manier de geschiedenis van de klassenstrijd van haar begin tot 1848. Op deze manier konden zij de individuele strijd van werknemers in deze of gene stad of land in het algemene kader plaatsen van de strijd van uitgebuitenen tegen de uitbuiters. Het is deze context waarin het manifest de revolutionairen wereldwijd aan kon spreken in hun worsteling tegen het kapitalisme.

Geworteld in de organisatie van de werkende klasse:

De historische betekenis van het Communistisch Manifest is niet alleen het gevolg van de uitwerking van de briljante ideeën, uitgewerkt door Marx en Engels. Zij zelf erkenden dat de meeste van de essentiële ideeën in het Manifest reeds waren uitgewerkt, hoewel niet op eensluidende wijze.

Het belang van het manifest kan nauwelijks worden overschat. Het is niet alleen een pamflet, maar het programma van een revolutionaire arbeidersorganisatie in de voortdurende strijd tegen het kapitalisme. De nederlaag van de revoluties van 1848 leidde tot zware represailles tegen de revolutionairen. De Communistische Liga werd ontbonden ten tijde van de anti-communistische processen in Keulen in 1852. Onverschrokken zetten Marx en Engels zich aan de taak, die wordt beschreven in het Manifest: de "organisatie van de proletariërs in een klasse en dientengevolge in een politieke partij."

Marx's positie in de Internationale Arbeiders Association (de eerste internationale) hield het programma van het Manifest levend in de geesten van de revolutionairen van de

arbeidersklasse, hoewel de specifieke eisen waren gewijzigd om te voldoen aan de nieuwe politieke omstandigheden. Dit leidde op haar beurt tot de oprichting van socialistische partijen van de massa's in Duitsland en Frankrijk, en het uitbreiden van de betekenis van het Manifest als het fundamentele document voor velen die zichzelf beschouwden als socialisten en communisten in de eerste helft van de 20e eeuw.

De zegetocht van de Russische revolutie van 1917 opende het tijdperk van de proletarische revolutie. Voor de eerste keer sinds het document de diverse sectoren van de werkende klasse van de revoluties van 1848 had begeleid, toonde het zich als een gids naar de overwinning in de handen van de bolsjewistische partij onder leiding van V.I. Lenin.

Naast de enorme inspiratie die de Oktoberrevolutie bood aan werkers en onderdrukte mensen in geheel de wereld, was het de nieuwe Sovjetstaat mogelijk talloze kopieën van het Manifest af te drukken, te vertalen en te verspreiden naar gebieden waar het voordien in het geheim of beperkte oplage moest worden gedrukt.

Het is de realiteit van de klassenstrijd, die het Communistisch Manifest een "dynamisch" document in handen van de proletarische revolutionairen maakt. Bijvoorbeeld: de verwachte ondergang van het "laissez-faire" vrije marktkapitalisme dwong de Communistische Internationale onder de politieke invloed van Lenin tot het bijwerken van de onsterfelijke slogan uit het manifest, "Werkers van de wereld, verenigt U!" tot "Werkers en onderdrukte volkeren van de wereld, verenigt U! "

Imperialisme had de tentakels van het monopolistische kapitaal naar alle uithoeken van de wereld uitgebreid, wat betekent dat de omverwerping van het kapitalistisch sociale verhoudingen zou moeten voortkomen uit de revolutionaire werkers en de legioenen van nationaal onderdrukte volkeren over de hele wereld, wier ontwikkeling hardhandig en brutaal gesmoord werden door de machinaties en manipulaties van grote, vaak multinationale conglomeraten van bedrijven.

Meer dan ooit: in een tijd dat kapitaal zich sneller opstapelt in steeds minder handen bieden de waarnemingen van Marx en Engels een weg vooruit. Het manifest is niet alleen een kritiek op het kapitalisme of een handleiding voor revolutionaire strategie. Het is een doorslaggevend argument gebleken om op te anticiperen zodat de moderne werkende klasse niet gewoon het slachtoffer van

onderdrukking zou blijven, maar zou gaan functioneren als de nieuwe voorhoede die de samenleving moest herscheppen.

Dit prestatiestuk van communistische propaganda, werd op zijn beurt een substantiële factor in het versnellen van de vorming van communistische en socialistische organisaties waarin de werknemers ontwaakten tot het politieke leven.

Tot op de dag van vandaag inspireert het Manifest revolutionairen over de hele wereld om te strijden voor de omverwerping van de heerschappij van het kapitaal. Van Venezuela en Colombia en door Latijns-Amerika, met de rode vlag nog steeds hoog opgestoken door het revolutionaire Cuba, van de Filipijnen tot Palestina, en uit de buik van het beest van het Amerikaans imperialisme, klinken de laatste woorden van het Communistisch Manifest nog steeds duidelijk:

"Laat de heersende klassen beven bij een Communistische revolutie. De proletariërs hebben niets te verliezen, behalve hun ketenen. Ze hebben een wereld te winnen."

De geheime oorlogen van het Amerikaanse leger.

Het wetenschappelijke magazine “Science” heeft onthuld hoe het Amerikaanse leger dodelijke virussen, bacteriën en toxines produceert voor vijandige doeleinden. Het is een flagrante schending van het VN-verdrag inzake biologische wapens (BWC).

Specialisten in evolutionaire genetica, bio-ethiek en wetgeving aan Duitse en Franse Universiteiten verklaarden dat het Amerikaanse militaire programma insecten probeert te gebruiken om genetische gemodificeerde virussen over te brengen.

In een van de, door onderzoekjournalisten onderzochte, projecten worden door mensen gemaakte virussen getest in Pentagon-laboratoria in tenminste 25 landen. Met medeweten van de betreffende regeringen.

Een ander onderzoeksproject van het Pentagon werd door wetenschappers onderzocht. De uitkomsten daarvan werden ook in “Science” geplaatst met als titel: “landbouwonderzoek of een nieuw biowapensysteem?” Het project stelt voor om “infectieuze genetisch gemodificeerde virussen te introduceren die door insecten direct haar invloed kunnen doen gelden op de velden.

De manier waarop kan niet anders worden uitgelegd als een offensief om biologische wapens te maken. Het is een ernstige schending van het VN-verdrag inzake biologische wapens (BWC).

E.e.a. wordt gefinancierd via een miljard dollar kostend militair programma dat bekend staat als het Cooperative Biological Engagement Programme (CBEP).

Een zeer recente beschuldiging, uiteraard verzwegen door de westerse media, is dat de VS Rusland en China omringen met biologische wapenlaboratoria.

Het Russische Ministerie van Defensie zegt hierover dat de Verenigde Staten consequent het biologische potentieel en de controle over nationale collecties van pathogene micro-organismen uitbreiden. En niet alleen in de voormalige Sovjetrepublieken. Meer dan 30 door de VS gecontroleerde laboratoria met een hoge mate van biologische bescherming functioneren en worden momenteel voortdurend gemoderniseerd. Dat is bevestigd door officiële VN-gegevens.

Het Richard G. Lugar Centrum voor Volksgezondheidsonderzoek, gelegen nabij de Georgische hoofdstad Tbilisi is zo'n laboratorium. Documenten, gepubliceerd door de voormalige Georgische minister van Staatsveiligheid, Igor Giorgadze, werpen licht op de biologische situatie in Zuid-Rusland, inclusief de verspreiding van het Afrikaanse varkenspestvirus.

De documenten vermelden de dood van minstens 73 Georgische patiënten sinds 2015, naar verluidt gebruikt in experimenten in het laboratorium Richard Lugar, onder het voorwendsel van medische behandeling.

Ook het Spaanse dagblad El País berichtte onlangs over het Amerikaanse militaire programma om virussen via insecten te verspreiden.

Het biologische wapenprogramma van de VS begon officieel in de lente van 1943(!). Het onderzoek werd voortgezet na de Tweede Wereldoorlog, toen de Verenigde Staten een groot arsenaal aan biologische agenten en wapens bouwden. Het programma, dat geheim werd gehouden, was het onderwerp van veroordelingen toen werd ontdekt dat laboratorium- en veldtesten vaak zonder toestemming van de patiënt werden uitgevoerd.

De huidige beschuldigingen wijzen erop dat Washington biologische wapens maakt voor een nieuwe wereldoorlog en tests uitvoert in de Baltische staten.

Of, en zo ja waar, er in ons land ook dergelijk Pentagon-laboratoria te vinden zijn en of daar Nederlandse wetenschappers bij betrokken zijn, moet onderzocht worden.

Laat het in ieder geval duidelijk zijn dat deze geheime acties van de Amerikanen een ernstige schending betekenen van het VN-verdrag inzake biologische wapens (BWC).

Het is van groot belang dat wij deze realiteiten niet onderschatten en voortdurend onder de aandacht moeten brengen!

Van de media in ons land valt daarover helemaal niets te verwachten!

Het kapitalisme is loondiefstal.

Het loonstelsel dat de hoeksteen is van het kapitalisme, is ontworpen om de rijkdom die werknemers produceren rechtstreeks over te dragen aan private kapitalisten. Werknemers verkopen hun arbeidskracht voor een bepaalde tijd aan werkgevers in ruil voor loon. Een fractie van de waarde van wat de werknemers produceren komt terug in de vorm van een loon. De rest wordt opgeslokt of gestolen door de werkgevers, die over het algemeen zelf geen productieve arbeid verrichten. Ze kunnen hiermee weggomen omdat onder kapitalistische wetten dit soort diefstal volkomen legaal is. Op school wordt ons al geleerd dat een kapitalist het eindproduct van de arbeid van de werknemers ontvangt, terwijl de werknemer alleen loon krijgt.

Dit systeem dat marxisten uitbuiting noemen, is de reden waarom er zo'n enorme ongelijkheid in de samenleving is. Waarom zijn werknemers het er mee eens, en zoeken ze een kapitalist om hen in dienst te nemen en te gebruiken? Omdat de kapitalisten de machines, winkels, fabrieken, boerderijen, banken, grondstoffen, enzovoort bezitten en alle fysieke middelen die nodig zijn om te produceren. Voor werknemers is werken voor een kapitalist de enige manier om te overleven.

Marxisten noemen dit 'loonslavernij'. Niet omdat de werknemer volledig eigendom is van een individuele kapitalist, maar wel tot slaaf wordt gemaakt van het loonstelsel dat een kleine groep kapitalisten controleert. Daarom bestaat er onder het kapitalisme niet zoiets als een 'eerlijk loon'. Het loonstelsel is in de kern oneerlijk. Zelfs als de werkgever een loonsverhoging geeft, steelt hij nog steeds..

Dat betekent niet dat het krijgen van een loon onbelangrijk is. Het kan het verschil betekenen tussen medische behandeling of lijden, een huis hebben of uitgezet worden en nauwelijks overleven of een veiliger leven leiden voor het eigen gezin.

Lonen en kracht:

Lonen weerspiegelen grotendeels de machtsverhoudingen op de werkplek en de economie als geheel. Kapitalisten hebben een ingebouwde macht omdat ze de productiemiddelen beheersen en de wettelijke recht hebben om hun activiteiten te verplaatsen. De werknemers zijn, afhankelijk van hun grillen. Wanneer er veel werklozen zijn die degenen met een baan kunnen vervangen, dan is de macht van de werkgever nog groter. Als de werkgevers alle macht hebben, zullen ze de werknemers uitsluitend het absolute minimum betalen dat ze nodig hebben om te overleven en een volgende generatie werknemers ontwikkelen om hen te vervangen. Wanneer kapitalisten en bankiers aan het eind van de maand naar hun balans kijken, kijken ze niet naar hoe goed hun werknemers leven, maar kijken ze hun winst. Sommige groepen werknemers hebben meer macht of invloed op de werkplek omdat ze gespecialiseerde vaardigheden hebben waardoor ze moeilijker te vervangen zijn. Ze eisen en ontvangen doorgaans hogere lonen. Maar na verloop van tijd worden al deze beroepen uiteindelijk ondermijnd door technologie en aanvallen van de kapitalistenklasse. De werkende klasse van vandaag is hoger opgeleid en productiever dan vroeger, maar de lonen stijgen meestal niet evenredig mee. Het is duidelijk dat vaardigheden geen echte macht bieden.

Werknemers hebben bijna geen macht wanneer ze alleen handelen. Maar wanneer ze samenkomen en zich organiseren kunnen ze de werkgever dwingen om de lonen te verhogen. Er zijn veel manieren waarop werknemers de macht op het werk beginnen uit te oefenen. Werknemers kunnen samenwerken om hun werk te vertragen, ze kunnen protesteren, petitie verspreiden en uiteindelijk staken en vakbonden vormen. Er zijn veel tactieken, zowel binnen als buiten de werkplek, die een boodschap sturen naar de kapitalistenklasse dat ze niet alle macht hebben.

In de 20e eeuw waren er massale bewegingen van arbeiders en andere onderdrukte mensen die niet alleen de lonen verhoogden maar de overheid ook dwongen om sociale voordelen te bieden. Dit zou het 'sociaal loon' kunnen worden genoemd, een basisstandaard die de meeste mensen verwachten te worden beschermd door de overheid. Wanneer politici bezuinigen op sociale voorzieningen, de pensioengerechtigde leeftijd verhogen of scholen sluiten, verlagen ze het sociale loon en proberen ze, evenals de werkgevers die te weinig betalen, de werknemersklasse te laten wennen aan verdere sociale achteruitgang.

Van een beter loon naar een beter systeem:

Het kapitalisme is een systeem dat een enkele mensen in staat stelt de vruchten te plukken

van het harde werk van miljoenen anderen. Socialisme betekent niet het einde van het werk. Het betekent dat alle waarde van iemands arbeid wordt teruggegeven aan de werknemersklasse; zowel het inkomen als de ontwikkeling van de samenleving als geheel.

Misverstanden/mythes over het socialisme.

De afgelopen jaren is het woord socialisme steeds meer gemeengoed geworden. Meestal wordt het gebruikt op een uiterst negatieve manier en in bijna alle situaties gebruiken politici of commentatoren het woord alsof ze geen idee hebben wat het betekent. Of zij misleiden ons er opzettelijk mee. Een aantal misverstanden/mythes over het socialisme zetten wij hier op een rij.

Misverstand 1

Socialisten willen je eigendommen afnemen.

Dit misverstand verwart privébezit met persoonlijke eigendommen. Als socialisten het over de afschaffing van privé-eigendom hebben, dan bedoelen zij de socialisatie van de productiemiddelen, de middelen en de machines die rijkdom creëren. De werkende klasse is hier niet de eigenaar van: dat is de reden waarom we moeten werken om te overleven. Op dit moment is de rijkdom van 1000 miljardairs gelijk aan die van de 3,5 miljard armste mensen op de planeet. De rijkdom is van iedereen en niet van een handjevol kapitalisten. Socialisten hebben geen belang bij het wegnemen van iemands huis, auto of andere items die bestemd zijn voor persoonlijk gebruik.

Misverstand 2

Socialisten zijn tegen democratie en voor dictatuur.

Het “democratische” systeem onder het kapitalisme is in feite een dictatuur van de rijken. De werkende mensen maken alle rijkdom, maar de kapitalisten, die de bedrijven en banken bezitten, hebben alle economische macht, en gebruiken deze om controle uit te oefenen op de politiek. Dit feit wordt nooit gewijzigd, zelfs al hebben wij het recht om te stemmen. Wij stemmen op degenen die ons vervolgens onderdrukken. De belangrijke beslissingen vallen buiten ons waarnemingsvermogen binnen raden van bestuur en -commissarissen.

In een socialistische samenleving kunnen de enorme rijkdommen door particulieren niet worden opgespaard. De werkende klasse en haar organisaties besluiten volgens een plan hoe de rijkdommen worden verdeeld en gebruikt. Socialisme legt de basis voor echte democratie. Een democratie van en voor het volk en zonder de mogelijkheid dat de rijkdommen, welke door de werkende klasse worden gemaakt, zich in handen van een kleine elite bevinden. Op

school en in de media wordt ons geleerd dat er in de Sovjet-Unie, China, NoordKorea, Cuba (en talrijke andere landen, zoals Venezuela) een afgrijselijke dictatuur met een 1-partijstelsel heerst. Het zou daar allemaal nog vele malen erger zijn dan onder Hitler. Wat men niet vertelt is het feit dat de socialistische revoluties, van de werkende klasse, in deze landen voortdurend worden aangevallen, ook met zwaar geweld, om de heerschappij van de kleine elite, de kapitalist, te herstellen.

Misverstand nummer 3

“In een socialistische maatschappij is er geen prikkel om te werken”.

Socialisme stimuleert hard werken met als doel dat de werkende gemeenschap bouwt aan de socialistische maatschappij. In een socialistische maatschappij heeft de werkende klasse de controle over de middelen en de opbrengst uit de eigen arbeid. Onder het kapitalisme verrichten de werknemers arbeid om te werken teneinde de dreiging van ontslag en honger te vermijden. Binnen de socialistische maatschappij krijgt een werknemer betaald op basis van de arbeid die hij verricht. Onder het kapitalisme zijn de bankiers en de CEO's buitensporig vermogend terwijl de werkende klasse moet leven van salaris tot salaris en daarbij afhankelijk is van een onzeker systeem van sociale voorzieningen.

Misverstand nummer 4:

Socialisme is tegen de menselijke “natuur”.

De menselijke “natuur” is afhankelijk van de soort samenleving waarin je woont. Karl Marx legde uit dat de heersende ideeën en gedragingen van een samenleving die van de heersende klasse zijn. We worden geleerd te geloven dat mensen van nature gewelddadig zijn, egoïstisch en uitbuitend omdat dit de principes zijn waarop onze samenleving is gebouwd. Maar kijkend naar de geschiedenis van de mensheid, met inbegrip van duizenden jaren van gemeenschappelijke, klasseloze samenlevingen, dan zien we dat er een andere “natuur” bestaat. Zelfs in onze huidige samenleving kunnen we in ons dagelijks leven vele voorbeelden zien van solidariteit en opoffering, zelfs als die niet het nieuws halen.

Misverstand nummer 5:

Socialisten respecteren geen vrijheid van godsdienst.

Socialisten beschouwen religie als een privé-aangelegenheid en strijden actief tegen discriminatie op grond van godsdienst. Marx heeft nooit opgeroepen tot een verbod op religie. Hij wees erop hoe historisch religieuze instellingen de mensen hebben ontmoedigd om strijd tegen de onderdrukking te voeren. In plaats daarvan instrueren zij arme mensen om te

wachten op een beter leven na de dood. Er zijn ook veel voorbeelden van religieuze bewegingen die strijden voor een betere wereld. Terwijl veel socialisten atheïst zijn, zou de linkse beweging van ganser harte mensen van alle geloofsovertuigingen moeten verwelkomen die het onrecht en discriminatie in de wereld daadwerkelijk willen bestrijden.

Misverstand nummer 6:

Socialisten hebben alleen zorgen over de onderdrukking van de klasse en niet van andere vormen van onderdrukking.

Socialisten zijn onvermoeibare strijders tegen alle vormen van onderdrukking. Zij zijn van mening dat racisme, seksisme, xenofobie (vreemdelingenangst), onverdraagzaamheid, homofobie en alle andere vormen van discriminatie armen en werkende mensen uit elkaar drijven en verdelen. Het moet worden bestreden als we ooit vooruit willen komen.

Socialisten plaatsen zichzelf in deze revolutionaire traditie door het voortouw te nemen in de strijd tegen alle vormen van onderdrukking en discriminatie.

Misverstand nummer 7

Socialisten leggen de nadruk op klassentegenstellingen en negeren belangrijke vraagstukken zoals bijvoorbeeld klimaatverandering.

Volgens Karl Marx is het noodzakelijk om van de burgerlijk-kapitalistische samenleving een permanente analyse te maken die een verklaring geeft voor de werkelijkheid, maar ook het veranderen van de werkelijkheid. De aarde heeft de afgelopen 250 jaar grote veranderingen doorgemaakt. Met name in de afgelopen vijftig jaar heeft de aanslag op het milieu spectaculaire vormen aangenomen. Hele bossen zijn verwoest; vele baaien, rivieren, meren en stromen zijn verontreinigd met industrieel en agrarisch afval. Veel diersoorten zijn gedoemd om uit te sterven als gevolg van ongecontroleerde jacht/stroperij en ecologische veranderingen. Door de rooibouw en de niet aflatende zoektocht naar mineralen zijn hele berghegelingen vernietigd. De verandering van het klimaat is inmiddels waarneembaar. Veel milieuactivisten ontwikkelen diverse campagnes om mensen aan te moedigen meer bewust te zijn en actief deel te nemen aan het behoud van de planeet. De campagnes worden ook gepromoot door het bedrijfsleven en politieke "milieuactivisten" die de eigen verantwoordelijkheid benadrukken en nadrukkelijk afstand nemen van de stelling dat de politieke en zakelijke elites in hoge mate verantwoordelijk zijn voor de huidige milieuproblematiek.

Misverstand nummer 8:

Het socialisme is verdwenen toen de Sovjet-Unie verdween

Socialisme als concept is niet afhankelijk van een enkele staat. Socialisme bestond al vóór de Sovjet-Unie en het zal ook daarna blijven bestaan. Het is een theorie over hoe de samenleving moet worden georganiseerd op een manier die ongelijkheid en schaarste voorkomt en producenten controleert. Een aantal regeringen probeert het socialisme op te bouwen. Bijvoorbeeld in Cuba: Sterk verarmd door het kolonialisme, is het een voorbeeld van wat kan worden bereikt wanneer de middelen worden gebruikt om te voldoen aan de behoefte van de samenleving. Dit in tegenstelling tot de kapitalistische klasse die zichzelf alleen maar verrijkt. De Sovjet-Unie is een voorbeeld van het eerste experiment van de arme en werkende mensen die de macht overnamen van feodale machthebbers. Het verstrekte gratis universele gezondheidszorg, gratis onderwijs, het recht op een baan, gratis kinderopvang, evenals een gegarandeerd zwangerschapsverlof en vakantiedagen voor alle werknemers. Sinds het verdwijnen van de Sovjet-Unie, zijn levensverwachting en levensomstandigheden in Rusland dramatisch verslechterd.

Thomas Decreus

Enkel een alledaags communisme kan ons redden

Eén ding is zeker: we zullen het leven nu en na de doortocht van het virus enkel leefbaar kunnen houden door permanente solidariteit.

Op 26 februari publiceerde de Italiaanse filosoof Giorgio Agamben een opiniestuk in Il Manifesto. Aanvankelijk kreeg dat stuk weinig ruchtbaarheid. Maar dat veranderde naarmate het coronavirus alsmaar wilder om zich heen begon te grijpen in Italië en daarbuiten. Steeds aanstoots voor velen was de zeer relativiserende toon die Agamben aansloeg ten aanzien van de ernst van de epidemie. Hij beschuldigde de Italiaanse overheid en media ervan

nodeloos paniek te zaaien en zo het terrein te effenen voor een algehele uitzonderingstoestand waarin normale rechten en vrijheden worden opgeschort.

Die insteek van Agamben kan je niet anders dan een historische misser noemen. Het enige wat eventueel ter verdediging van de gerenommeerde filosoof kan aangehaald worden, is dat zijn opinie dateert van eind februari, toen er inderdaad nog wel wat vaagheid bestond omtrent hoe ernstig dit nieuwe virus nu eigenlijk wel was. Toch is dit geen verschoningsgrond. Van iemand met enig intellectueel prestige verwacht je een bovengemiddelde vorm van kennis omtrent de zaken waarover uitspraken worden gedaan. En iedereen die het internationale nieuws een beetje volgde, wist toen al dat corona iets anders was dan een seizoensgriepje.

Tot op heden is Agamben daarom kop van jut. Iedereen die nog een filosofisch, politiek of persoonlijk eitje met de man te pellen had, staat nu natuurlijk te drummen om zijn oeuvre zwart te maken. En dat is jammer. Want het theoretische werk van Agamben kan ons wel degelijk helpen om te begrijpen wat we op dit moment doormaken. Tenminste, als we op een creatieve wijze gebruik weten te maken van de concepten die hij ons de voorbije decennia heeft aangereikt.

Weimar

Waar Agamben feitelijk voor waarschuwde in zijn omstreden stuk, was de veralgemening en normalisering van de uitzonderingstoestand. In een vervolgstuk, dat ook deels dient als antwoord op de vele kritiek, benadrukt Agamben dat er op dit moment een gevaarlijke gewenning optreedt ten aanzien van een nooit geziene uitbreiding van de staatsmacht. In een nogal basale zin heeft Agamben natuurlijk gelijk. De lockdowns of semi-lockdowns die nu in steeds meer landen gelden, kunnen inderdaad gedeeltelijk begrepen worden vanuit het concept van de uitzonderingstoestand: de toestand die afgekondigd wordt wanneer een politieke orde zich in een acuut gevaar bevindt en daarom normale regels en wetten opschort om zichzelf in stand te kunnen houden. En, laat dat zeer duidelijk zijn, daar schuilt absoluut een gevaar in.

Maar de moeilijkheid hier is dat we met een virale dreiging te maken hebben. En een virus valt vanuit politiek oogpunt moeilijk te categoriseren. Net zoals een virus zich niks aantrekt van grenzen, muren, omheiningen of afbakeningen, zo laat het zich evenmin indammen door de gebruikelijke politieke concepten. De Franse president Emmanuel Macron sprak over het virus bijvoorbeeld in oorlogstermen. Maar dit is geen oorlog. Een oorlog veronderstelt een vijand met een plan en dat heeft het virus niet. Het doet gewoon. Het is verleidelijk om vanuit die optiek het virus te vergelijken met een natuurramp. Een tsunami of een aardbeving bijvoorbeeld. Maar ook die vergelijking schiet tekort. Want op een bepaalde manier heeft een virus een grotere, onmiddellijke en tegelijk meer langdurige politieke impact op een samenleving. Een virus is terzelfdertijd apolitiek en hyperpolitiek.

Net daarom kan de reactie op het virus ook niet zomaar begrepen worden vanuit het klassieke concept van de uitzonderingstoestand. Temeer omdat Agamben over de uitzonderingstoestand blijft denken vanuit de historische achtergrond van de Duitse Weimarrpubliek. Binnen de context van die Weimarrpubliek werd de uitzonderingstoestand uitgeroepen om revolutionaire dreigingen te bezweren. De uitzonderingstoestand was dus iets dat strikt van bovenuit door de staat opgelegd werd, een toestand die buitenrechterlijke vervolging toeliet en zijn normalisering kende in het fascisme en haar kampen.

De lockdowns die we nu meemaken zijn van een heel andere aard. De roep om een ernstige beperking van de bewegingsvrijheid komt bijvoorbeeld in belangrijke mate van onderuit: bij aanzienlijke delen van de bevolking bestaat een draagvlak en uitdrukkelijke vraag om

verregaande overheidsmaatregelen. Het idee dat het de staat is die unisono en manu militari haar wil opdringt, klopt in het geval van deze pandemie daarom slechts gedeeltelijk. Vele instellingen en individuen hebben in eerste instantie zichzelf een quarantaine opgelegd en wie dat om tal van redenen niet kan, voert strijd om te kunnen deel uitmaken van de bescherming die de quarantaine biedt. Vandaar bijvoorbeeld dat arbeiders in vele landen momenteel het werk neerleggen. In een context van een oncontroleerbare virusuitbraak is wat Agamben de uitzonderingstoestand noemt dus evengoed een toevluchtsoord, een beschermingsmaatregel die – zoals blijkt – via middelen die komen uit de traditionele sociale strijd gedeeltelijk moet afgedwongen worden. Niet geheel toevallig, want ook de toegang tot quarantaine wordt bepaald door klassenverschillen.

Straffeloos doden

Toch wil ik het concept van de uitzonderingstoestand niet zomaar bannen. Eerder dient het concept in de context van een virale dreiging, verfijnd te worden. Misschien doen we er daarom goed aan om een analytisch onderscheid te maken tussen een noodtoestand en een uitzonderingstoestand. Wat we lockdowns noemen zijn noodtoestanden, ferme maatregelen die genomen worden in een samenspel tussen burgers en overheden. Evident worden daarmee normale wetten en vrijheden opgeschort maar dat dient, in eerste instantie, om op een heel onmiddellijke wijze levens te redden.

Het concept van de uitzonderingstoestand zou ik willen reserveren voor de situaties waarin zij vertoeven die geen toegang hebben tot de bescherming van de noodtoestand. Het zijn de daklozen in onze steden, de gevangenen, de vluchtelingen in de kampen en zij die door overheden worden beschouwd als ‘surpluspopulaties’ wiens dood als irrelevant wordt beschouwd. Het zijn deze mensen die zich in een toestand bevinden waarin ieder recht is opgeschort, die volledig afhankelijk zijn van de moraliteit van anderen, die hun leven gereduceerd zien tot een leven dat straffeloos kan gedood worden.

De uitzonderingstoestand is geen uitzondering, geen randfenomeen in de manier waarop met dit virus wordt omgegaan. Het is een toestand die zich evenzeer zal voltrekken in de kille, stille ruimtes van geïmproviseerde hospitalen. Het is een toestand die floreert tussen de ruïnes van het neoliberalisme en austeriteit, verder aangewakkerd wordt door racisme en de wreedste vormen van sociaal darwinisme. Vandaag zetten de regeringen van sommige landen bovendien duidelijk in op een experiment, ze willen het virus los laten gaan en wagen de gok om miljoenen levens in de weegschaal te leggen. In die zin kan een rechtstreekse lijn getrokken worden van de fascistische uitzonderingstoestand naar de uitzonderingstoestand die getriggerd wordt door het virus. En het is op dit punt dat Agamben, ondanks zichzelf, weer uiterst relevant wordt.

Alledaags communisme

Het ziet er naar uit dat dit virus geen crisis is die enkele weken zal aanhouden. We spreken over maanden, mogelijks zelfs jaren. In die periode zal er een constante strijd moeten gevoerd worden om de noodtoestanden universeel toegankelijk te maken en te houden. Tegelijk mag er niet in de val getrapt worden om de noodtoestand volledig over te laten aan het initiatief van de staat. De noodtoestand die vandaag bestaat in de vorm van een lockdown mag dan wel versterkt en aangemoedigd worden door van overheidswege opgelegde beperkingen, hij zou onmogelijk kunnen gehandhaafd worden zonder de medewerking en instemming van een substantieel deel van de bevolking.

Bovenal wordt de noodtoestand waarin we vandaag vertoeven gedragen door een alledaags communisme. De term communisme kan hier op geen enkele manier vereenzelvigd worden

met een politiek regime. Veeleer betreft het een sociale relatie, een specifiek ethisch omgaan met elkaar, waarin de gift (le don), de (niet-romantische) liefde, zorg, solidariteit en onvoorwaardelijkheid centraal staan. Dit communisme is tegelijk banaal en uitzonderlijk, zeldzaam en overvloedig, oorspronkelijk en komend. Is het niet vanuit deze logica dat het zorgpersoneel vandaag handelt, of de mensen die publieke voorzieningen draaiende houden, of al wie harde financiële of andere opofferingen maakt om anderen niet te besmetten? Deze shift richting een alledaags communisme heeft op een zeer directe wijze ingang gevonden, niet dankzij, maar ondanks een overheid die decennialang bespaard heeft op initiatieven die solidariteit institutionaliseerden en mogelijk maakten.

We zullen de praktijk van het alledaagse communisme moeten blijven vasthouden, ontwikkelen en verder uitbreiden. Want wanneer de lichamen min of meer genezen en de doden begraven zullen zijn, zal de systeemcrisis er nog steeds zijn. Het is onmogelijk om nu in te schatten wat de ernst, omvang en duur van die crisis zal zijn of naar wiens voordeel de machtsbalans zal kantelen. Er zullen nieuwe strijdperken ontstaan op plaatsen waar we ze nooit voor mogelijk hielden, voortgestuwd door allianties die voorheen als ondenkbaar werden beschouwd. Maar evengoed zullen demonen rondwaren waarvan we dachten dat ze nooit meer uit de onderwereld konden ontsnappen. Eén ding is evenwel zeker: we zullen het leven leefbaar kunnen houden door permanente solidariteit, door de blijvende cultivering van een noodtoestand met een alledaags communisme als basis. Dat alledaagse communisme kan duizenden gedaanten aannemen: van buurtcomités, voedselbedelingen en coöperaties tot gratis gezondheidszorg, onderwijs of publiek transport van onderuit.

Het uitgangspunt van het handelen moet voortaan zijn: de nood van anderen.

Het is die noodtoestand die blijvend moet in stand gehouden worden.